

Americanah

Chimamanda Ngozi
Adichie

Traducció de Bel Olid

Pròleg de Desirée
Bela-Lobedde

Americanah

Chimamanda Ngozi
Adichie

Traducció de Bel Olid

Pròleg de Desirée Bela-Lobedde

Fanbooks

Títol original: *Americanah*

© Chimamanda Ngozi Adichie, 2013

© de la traducció: Bel Olid, 2021

© del pròleg: Desirée Bela-Lobedde, 2021

© d'aquesta edició: Edicions 62, S. A., Fanbooks, 2021

Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

www.fanbooks.cat

Primera edició: setembre del 2021

ISBN: 978-84-18327-53-7

Dipòsit legal: B. 11.350-2021

Impressió a Catalunya

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

Capítol 1

Princeton, a l'estiu, no feia olor de res i, tot i que a la Ifemelu li agradava el verd tranquil dels arbres abundants, els carrers nets i les cases senyorials, les botigues delicadament cares i l'aire calmat i permanent d'elegància guanyada, era això, la manca d'olor, el que més li agradava, potser perquè les altres ciutats americanes que coneixia bé feien totes una olor particular. Filadèlfia feia l'olor d'humitat de la història. New Haven feia olor de deixadesa. Baltimore feia olor d'aigua-sal, i Brooklyn, d'escombraries escalfades al sol. Però Princeton no feia olor. Li agradava respirar profundament, aquí. Li agradava veure els habitants de la zona que conduïen amb una cortesia incisiva i aparcaven els cotxes d'últim model davant de la botiga de productes ecològics del carrer Nassau o dels restaurants de sushi o de la gelateria que tenia cinquanta gustos diferents, entre els quals hi havia pebrot vermell, o davant de l'oficina de correus, on un personal efusiu corria a saludar-los a l'entrada. Li agradava el campus, amb l'aire greu del coneixement, els edificis gòtics amb les parets decorades per l'heura, i la manera en què tot es transformava, en la penombra de la nit, en una escena fantasmagòrica. Li agradava, sobretot, que en aquell lloc de vida fàcil i acomodada pogués fingir ser una altra persona, una persona admesa especialment en un club americà sagrat, una persona investida de certesa.

Però no li agradava haver d'anar a Trenton per trenar-se els cabells. No era raonable esperar que hi hagués una perruqueria on fessin trenes a Princeton (els pocs negres que havia vist a la

zona tenien la pell tan clara i els cabells tan llisos que no se'ls podia imaginar portant trenes), i, tot i així, mentre esperava el tren a l'estació de Princeton Junction, una tarda encesa de calor, es demanava per què no hi havia enlloc on pogués trenar-se els cabells. La barra de xocolata que duia a la bossa s'havia desfet. A l'andana hi havia més gent esperant, totes persones blanques i primes, amb roba curta i lleugera. L'home que tenia més a prop menjava un gelat de cucurutxo; sempre li havia semblat una mica irresponsable, que els homes adults americans mengessin gelat de cucurutxo, sobretot que els homes adults americans mengessin gelat de cucurutxo en públic. L'home es va girar cap a ella i va dir «ja era hora», quan el tren per fi va arribar xerricant, amb la familiaritat que adopten els desconeguts quan comparteixen les decepcions dels serveis públics. Ella li va somriure. Duia els cabells grisos de la part posterior del cap tirats endavant, una manera còmica de dissimular la calba. Devia ser acadèmic, però no d'humanitats, perquè llavors hauria estat més cohibit. D'una ciència ferma com la química, potser. Abans, ella hauria dit: «Prou que ho sé», aquella peculiar expressió nord-americana que expressava acord més que no pas coneixement, i després s'hi hauria posat a xerrar per veure si deia alguna cosa que pogués fer servir al blog. A la gent l'afalagava que els fessin preguntes sobre si mateixos, i si després que parlessin, ella no deia res, els feia xerrar encara més. Estaven condicionats per omplir els silencis. Si li preguntaven què feia, ella deia vagament: «Tinc un blog sobre estils de vida», perquè dir «Tinc un bloc anònim que es diu *Raciè o Observacions diverses sobre els negres americans (el que abans se'n deia negrates) fetes per una negra no americana*», els faria sentir incòmodes. Amb tot, ho havia dit unes quantes vegades. Un cop, a un home blanc amb rastes que s'havia assegut al seu costat al tren, amb els cabells com cordills vells que acabaven en un borrissol ros. Duia la camisa esparracada amb tanta devoció que l'havia convençut que

devia ser un guerrer social i que potser seria un bon convidat al blog.

—Avui dia se li dona massa importància a la raça, els negres han de superar-ho ja, ara la cosa és la classe, els que tenen i els que no —li va dir en un to pla, i la va utilitzar com a frase inicial d'un post titulat «No tots els blancs americans que porten rastres estan fatal».

També hi havia l'home d'Ohio que li havien entaforat al costat en un vol. Estava segura que devia tenir un càrrec intermedi, per la jaqueta de tall quadrat i el coll de color blanc en contrast amb la camisa de ratlles. Volia saber què volia dir amb «un blog sobre estils de vida», i ella l'hi va explicar, esperant que fos més reservat, o que acabés la conversa dient alguna cosa defensivament anodina com «l'única raça important és la raça humana». Però va dir:

—Has escrit mai sobre adopció? En aquest país ningú vol nans negres, i no vull dir mestissos, vull dir negres. No els volen ni les famílies negres.

Li va dir que ell i la seva dona havien adoptat un nen negre i que els seus veïns els miraven com si haguessin decidit convertir-se en màrtirs d'una causa tèrbola. El post que havia publicat al blog sobre ell, «Els blancs mal vestits amb càrrecs intermedis d'Ohio no sempre són el que semblen», havia rebut el nombre més alt de comentaris aquell mes. Encara pensava si l'home el devia haver llegit. Esperava que sí. Sovint seia a bars, o aeroports, o estacions de tren, observava desconeguts, se n'imaginava la vida i es demanava quins podien haver llegit el seu blog. Ara era el seu exblog. Havia escrit l'últim post feia pocs dies, i de moment ja duia dos-cents setanta-quatre comentaris. Tants lectors que creixien cada mes, l'enllaçaven i en publicaven referències, que en sabien molt més que ella; sempre li havien fet por i il·lusió. DerridaSàfica, una de les que comentava més sovint, havia escrit: «Em sorprèn una mica prendre-m'ho

de manera tan personal. Molta sort amb el “canvi de vida” no esmentat, però torna aviat a la blogosfera. Has utilitzat la teva veu irreverent, intimidant, divertida i que fa pensar per crear un espai on tenir converses de veritat sobre un tema important». Lectors com DerridaSàfica, que vomitaven estadístiques i utilitzaven paraules com «reïficar» als seus comentaris, posaven nerviosa la Ifemelu, li feien venir ganes de ser fresca i d'impressionar, de manera que, amb el temps, va començar a sentir-se com un voltor que atacava les carcasses de les històries de la gent buscant-hi alguna cosa que pogués utilitzar. De vegades hi feia connexions febles amb la raça. De vegades no s'ho creia ni ella. Com més escrivia, menys segura se sentia. Cada publicació esborrava una capa d'ella mateixa, fins que va sentir-se nua i falsa.

L'home que menjava gelat va seure al seu costat al tren i, per desanimar-lo a parlar, va mirar fixament una taca marró que tenia a prop dels peus, un Frappuccino glaçat que s'havia vessat, fins que van arribar a Trenton. L'andana era plena de gent negra; molta era grassa, i duia roba curta i lleugera. Encara la sorprenia la diferència que marcaven uns minuts de viatge amb tren. Durant el primer any a Amèrica, quan agafava l'autobús de New Jersey Transit fins a l'estació de Penn i després el metro per visitar la tieta Uju a Flatlands, la sorprenia que la majoria de la gent blanca i esvelta baixés a les parades de Manhattan i, a mesura que el tren s'endinsava a Brooklyn, la gent que hi quedava fos majoritàriament negra i grassa. Però no els veia «grassos». Els veia «grossos», perquè una de les primeres coses que li havia dit la seva amiga Ginika era que «gras» a Amèrica era una paraula lletja, que duia implícit un judici moral com «idiota» o «cabró», i no era una simple descripció com ara «baix» o «alt». Per tant, havia desterrat la paraula «gras» del seu vocabulari. Però «gras» li havia tornat l'hivern passat, al cap de gairebé tretze anys, quan un home que tenia al darre-

re a la cua del supermercat va mormolar: «La gent grassa no ha de menjar aquesta merda», mentre ella pagava una bossa gegant de Doritos.

Se'l va mirar, sorpresa, lleugerament ofesa, i va pensar que era una publicació perfecta per al blog, que aquell desconegut hagués decidit que estava grassa. Arxivaria la publicació amb l'etiqueta «raça, gènere i talla». Però quan ja era a casa, dreta davant la veritat del mirall, es va adonar que havia ignorat durant massa temps la tibantor recent de la roba, el frec de l'interior de les cuixes, les parts més toves i rodones que tremolaven quan es movia. Estava grassa.

Va dir la paraula «grassa» lentament, passant-la endavant i endarrere, i va pensar en totes les altres coses que havia après a no dir en veu alta a Amèrica. Estava grassa. No tenia corbes ni era de constitució ampla; estava grassa, era l'única paraula que sentia que fos certa. I també havia ignorat el ciment de l'ànima. El blog anava bé, tenia milers de visitants únics cada mes, cobrava bé per fer xerrades i tenia una beca de recerca a Princeton i una relació amb en Blaine («Ets l'amor absolut de la meua vida», li havia escrit a la darrera targeta d'aniversari), i, tanmateix, tenia ciment a l'ànima. Feia un temps que hi era, una malaltia com una fatiga a primera hora del matí, una desolació i una frontera. Li va portar anhels amorfs, desitjos sense forma, breus reflexos imaginaris d'altres vides que podria estar vivint, que al llarg dels mesos es van fondre en una enyorança penetrant. Rastrejava webs nigerianes, perfils nigerians a Facebook, blogs nigerians, i cada clic li portava una altra història d'una persona jove que havia tornat a casa no feia gaire, amb roba nord-americana o títols britànics, per fundar una empresa d'inversions, una productora de música, una marca de moda, una revista, una franquícia de menjar ràpid. Es mirava les fotografies d'aquests homes i aquestes dones i sentia el dolor apagat de la pèrdua, com si li haguessin obert la mà a la força i li haguessin pres alguna cosa. Estaven vivint la seva vida.

Nigèria s'havia convertit en el lloc on havia de ser, l'únic lloc on podia enfonsar les arrels sense la necessitat constant d'arren-car-les i espolsar-se'n la terra. I, evidentment, també hi havia l'Obinze. El seu primer amor, el seu primer amant, l'única persona amb qui no havia tingut mai la necessitat de donar explicacions. Ara estava casat i era pare, i feia anys que no parlaven, però no podia fer veure que no era part de l'enyorança, o que no hi pensava sovint, garbellant el passat comú, buscant presagis del que no podia anomenar.

El desconegut maleducat del supermercat (a saber amb quins problemes se les tenia, amb les ulleres que feia i els llavis prims que serrava) havia volgut ofendre-la, però, en canvi, li havia fet una punxada que l'havia despertada.

Va començar a planificar i a somiar, i a demanar feines a Lagos. Al principi no ho va dir a en Blaine, perquè volia acabar la beca a Princeton, i, després que acabés la beca, no l'hi va dir perquè volia tenir temps per estar-ne segura. Però, a mesura que passaven les setmanes, s'adonava que no n'estaria mai, de segura. Així que li va dir que tornava a casa i va afegir:

—Ho he de fer. —I sabia que a les seves paraules ell hi trobaria la música d'un final.

—Per què? —va preguntar en Blaine, gairebé automàticament, astorat per la notícia.

Eren allà, al menjador del pis d'ell, a New Haven, banyats de jazz suau i llum del sol, i ella se'l mirava, el seu bon home desconcertat, i sentia que el dia agafava un to èpic i trist. Feia tres anys que vivien junts, tres anys sense arrugues, com un llençol ben planxat, fins a l'únic cop que s'havien barallat, feia mesos, quan els ulls d'en Blaine es van congelar plens de culpa i es va negar a parlar-li. Però havien sobreviscut a la baralla, sobretot gràcies a Barack Obama, i els va tornar a unir una passió compartida. La nit de les eleccions, abans de besar-la, amb la cara xopa de llàgrimes, en Blaine la va abraçar amb força, com si la victòria

d'Obama fos també una victòria personal. I ara ella li deia que s'havia acabat.

—Per què? —li va preguntar.

Ensenyava idees complexes i amb matisos a classe, i tanmateix li demanava una única raó, quin n'era el motiu. Però ella no havia tingut una epifania cridanera i no hi havia cap motiu; era simplement aquella capa rere capa d'insatisfacció que se li havia ficat a dins i havia format una massa que ara la impulsava. No va dir-li això, perquè li sabia greu descobrir que feia temps que se sentia així, que la seva relació amb ell era com trobar-se a gust en una casa, però estar sempre asseguda al costat de la finestra i mirant enfora.

—Endú-te la planta —li va dir en Blaine l'últim dia que el va veure, mentre la Ifemelu empaquetava la roba que tenia a casa d'ell.

Semblava derrotat, dret a la cuina amb les espatlles caigudes. Era una planta d'interior, unes fulles verdes i esperançades que sortien de tres tiges de bambú, i quan la va agafar, la va travessar una solitud sobtada que l'esclafava i que li va durar unes quantes setmanes. De vegades, encara la sentia. Com podia ser que enyorés una cosa que ja no volia? A en Blaine li calia el que ella era incapaç de donar i a ella li calia el que ell no era capaç de donar, i li sabia greu la pèrdua del que hauria pogut ser.

Així que ara era allà, en un dia opulent d'estiu, a punt de trenar-se els cabells abans de tornar a casa. Tenia la calor enganxada a la pell. A l'andana de Trenton hi havia persones que feien tres vegades la seva mida i se'n va mirar una amb admiració, una dona amb unes faldilles molt curtes. Ni es fixava en la gent que ensenyava cames esveltes amb minifaldilles (mostrar unes cames que el món aprovava, al cap i a la fi, era fàcil i segur), però l'acció de la dona grassa partia d'una convicció tranquil·la que només compartia amb ella mateixa, una sensació de tenir raó, que els altres no arribaven a veure. La seva decisió de tornar a

casa era una cosa semblant; cada vegada que l'assetjaven els dubtes, es veia a si mateixa sola i valenta, gairebé heroica, a punt per esclafar la seva incertesa. La dona grassa duia un grup d'adolescents que devien tenir entre setze i disset anys. Ocupaven molt d'espai; al davant i al darrere de les samarretes grogues hi duïen propaganda d'un esplai d'estiu, reien i parlaven. A la Ifemelu li recordaven el seu cosí Dike. Un dels nois, alt i de pell fosca, amb constitució magra i esvelta d'atleta, era clavat a en Dike. Tot i que en Dike no es posaria mai aquelles sabates que semblaven espadenyas. Diria que eren poca-puntes. Aquesta era nova; l'havia feta servir per primer cop feia uns dies, quan li va explicar que havia anat a comprar amb la tieta Uju.

—La mama em volia comprar unes sabates superxungues. A veure, cosineta, que jo no puc anar amb poca-puntes!

La Ifemelu es va posar a fer cua a la parada de taxi de davant de l'estació. Esperava que no li toqués un xofer nigerià, perquè en sentir l'accent o bé tindria unes ganes boges de dir-li amb una certa agressivitat que tenia un màster, que el taxi era la seva altra feina i que la seva filla era de les preferides del degà a Rutgers, o conduiria en un silenci taciturn, li tornaria el canvi i ignoraria les «gràcies», sentint-se tota l'estona humiliat per dins perquè aquesta nigeriana, com ell, a sobre joveneta, que potser era infermera o comptable o fins i tot metge, se'l mirava per sobre l'espatlla. Els taxistes nigerians a Amèrica estaven tots convençuts que en realitat no eren taxistes. Ja li tocava. El taxista era negre i de mitjana edat. Va obrir la porta i va mirar al darrere del seient del conductor. Mervin Smith. No era nigerià, però no se sap mai. Allà els nigerians es posaven noms de tota mena. Fins i tot ella havia sigut una altra persona, feia temps.

—Com va? —va preguntar l'home.

Alleugerida, de seguida va veure que tenia accent caribeny.

—Molt bé, gràcies.

Li va donar l'adreça de la Perruqueria Africana Mariama. Era

el primer cop que hi anava (la seva perruqueria habitual estava tancada perquè la propietària havia tornat a Costa d'Ivori per casar-se), però estava segura que seria com totes les perruqueries africanes que havia conegut: eren a la zona de la ciutat que tenia grafitis, edificis freds i plens d'humitats, i sense cap blanc, tenien cartells cridaners amb noms com Perruqueria Africana Aisha i Fatima, a l'hivern els radiadors estaven massa forts i a l'estiu no funcionava l'aire condicionat, i estaven plens de dones francòfonnes de l'Àfrica occidental que feien trenes, una de les quals seria la mestressa i parlaria millor l'anglès i agafaria el telèfon i les altres se'n refiarien. Sovint alguna duia una criatura lligada a l'esquena amb un retall de roba. O hi havia una criatura adormida sobre un mocador estès en un sofà atrotinat. De vegades, hi passaven nens més grans. Parlaven ràpid i en veu molt alta, en francès o en wolof o en malinke, i quan parlaven en anglès amb les clientes, era una llengua trencada, curiosa, com si no haguessin acabat d'entrar en l'anglès en si abans d'adoptar un argot americanitzat. Les paraules sortien a mig fer. Una vegada, una trenadora de Guinea a Filadèlfia li havia dit a la Ifemelu: «Ua, tava com to cabrejà». Va haver-ho de repetir moltes vegades perquè la Ifemelu entengués que la dona deia: «Buà, estava com tota cabrejada».

En Mervin Smith era animat i xerraire. Mentre conduïa, parlava de la calor que feia i deia que segur que hi hauria apagades.

—Aquesta calor és de la que mata la gent gran. Si no tenen aire condicionat, han d'anar al centre comercial, oi? El centre comercial té aire condicionat gratis. Però de vegades no els hi pot portar ningú. Cal cuidar la gent gran —va dir, amb el bon humor immutable davant el silenci de la Ifemelu—. Ja hi som! —va exclamar, i va aparcar davant d'un edifici destarotat.

La perruqueria era al mig, entre un restaurant xinès que es deia Alegria Feliç i una botiga de conveniència que venia números de loteria. A l'interior, l'habitació estava més que deixada, la

pintura escantellada, les parets empaperades amb grans pòsters de pentinats amb trenes i d'altres de més petits que deien REEMBORSAMENT RÀPID D'IMPOSTOS. Tres dones, totes en samarreta i pantalons curts que els arribaven als genolls, treballaven els cabells de les clientes assegudes. En un petit televisor penjat en una cantonada de la paret, amb el volum massa fort, hi passaven una pel·lícula nigeriana: un home pegava la seva dona, la dona encongida i cridant; el so de mala qualitat era estremidor.

—Hola! —va dir la Ifemelu.

Totes es van girar per mirar-la però només una, que devia ser l'epònima Mariama, va dir:

—Hola. Benvinguda.

—Voldria fer-me unes trenes.

—Quina mena de trenes vols?

La Ifemelu va dir que volia uns twists no gaire gruixuts i va preguntar quant era.

—Dos-cents —va dir la Mariama.

—El mes passat en vaig pagar cent seixanta. —Feia tres mesos que no es trenava els cabells.

La Mariama va callar una estona, amb els ulls posats als cabells que trenava.

—Cent seixanta, doncs? —va preguntar la Ifemelu.

La Mariama es va encongir d'espatlles i va somriure.

—D'acord, però la pròxima vegada has de tornar. Seu. Espera l'Aisha. Acaba de seguida.

La Mariama va assenyalar la trenadora més menuda, que tenia una malaltia a la pell, unes taques descolorides de color crema rosat als braços i al coll que semblaven preocupantment infeccioses.

—Hola, Aisha —va dir la Ifemelu.

L'Aisha es va mirar la Ifemelu, va fer un gest minúscul amb el cap, amb la cara en blanc, tan inexpressiva que era gairebé amenaçadora. Tenia un aire estrany.

La Ifemelu es va asseure a prop de la porta; el ventilador que hi havia a sobre la taula escantellada estava posat al màxim, però no tenia gaire efecte sobre l'aire enrarit del local. Al costat del ventilador hi havia pintes, paquets amb postissos, revistes voluminoses amb pàgines soltes, munts de DVD de colors. En una cantonada hi havia recolzada una escombra, a la vora del dispensador de caramels i l'assecador de cabells rovellat que feia un segle que no s'utilitzava. A la pantalla del televisor, un pare pegava dues criatures, cops secs que picaven l'aire que tenien a sobre el cap.

—No! Mal pare! Dolent! —va dir l'altra perruquera, mirant el televisor i encongint-se.

—Ets de Nigèria? —va preguntar la Mariama.

—Sí —va dir la Ifemelu—. D'on sou vosaltres?

—La meva germana Halima i jo som de Mali. L'Aisha és del Senegal —va dir la Mariama.

L'Aisha no va aixecar el cap, però la Halima va somriure a la Ifemelu. Un somriure càlid de reconeixement que li donava la benvinguda a una companya africana; no li somriuria així a una nord-americana. Era molt guenya, les pupil·les se li disparaven en direccions oposades, de manera que la Ifemelu estava desconcertada, no estava segura de saber amb quin ull se la mirava la Halima.

La Ifemelu es va ventar amb una revista.

—Quina calor que fa —va dir. Com a mínim, aquestes dones no li dirien: «Tens calor? Però si ets d'Àfrica!»—. Aquesta onada de calor és terrible.

—Em sap greu, l'aire condicionat es va espatllar ahir —va dir la Mariama.

La Ifemelu sabia que l'aire condicionat no s'havia espatllat ahir, s'havia espatllat feia molt més temps, potser havia estat sempre espatllat; va fer que sí amb el cap igualment i va dir que potser s'havia col·lapsat de tant de fer-lo servir. Va sonar el telè-

fon. La Mariama s'hi va posar i al cap d'un minut va dir «Vine ara», la frase que havia fet que la Ifemelu deixés de demanar cita a les perruqueries africanes. Sempre deien «vine ara», i llavors arribaves i trobaves dues persones esperant per fer-se minitrenes i la mestressa encara et deia «espera't, que ara ve la meva germana a ajudar-me». Va tornar a sonar el telèfon i la Mariama va parlar en francès, amb veu més alta, i va deixar de fer trenes per gesticular amb la mà mentre escridassava el telèfon. Llavors va desplegar un formulari de Western Union que tenia a la butxaca i va començar a llegir els números.

—*Trois! Cinq! Non, non, cinq!*

La dona a qui li estava fent unes trenetes africanes petites i aparentment doloroses va dir, seca:

—Espavila! No em penso passar aquí tot el dia!

—Perdona, perdona —va dir la Mariama. Però va acabar de repetir els números de la Western Union abans de continuar trenant, amb el telèfon encaixat entre l'espatlla i l'orella.

La Ifemelu va obrir la novel·la que duia, *Cane*, de Jean Toomer, i va fullejar-ne unes quantes pàgines. Feia temps que la volia llegir, i li semblava que li agradaria, perquè a en Blaine no li havia agradat. Una execució preciosa, n'havia dit en Blaine, en el to suaument contingut que feia servir quan parlaven de novel·les, com si estigués segur que ella, amb una mica més de temps i una mica més de saviesa, acabaria acceptant que les novel·les que li agradaven a ell eren superiors, novel·les escrites per homes joves o més o menys joves i plenes de coses, una acumulació fascinant i confosa de marques i música i còmics i icones, esquitxades d'emocions, i cada frase amb la consciència estilosa que era estilosa. Ella n'havia llegit moltes, perquè les hi recomanava ell, però eren com els núvols de sucre, que se li evaporaven ràpidament de la memòria de la llengua.

Va tancar la novel·la; feia massa calor per concentrar-se. Va menjar un tros de xocolatina desfeta, va enviar-li un missatge a

en Dike perquè li truqués quan acabés l'entrenament de bàsquet, i es va ventar. Va llegir els cartells de la paret que tenia al davant: NO S'AJUSTEN LES TRENES PASSADA UNA SETMANA. NO S'ACCEPTEN XECS PERSONALS. NO ES TORNEN ELS DINERS. Però va vigilar molt de no mirar els racons del local perquè sabia que hi trobaria munts de papers de diari florits i brutícia i coses que feia molt que s'havien podrit.

Al final, l'Aisha va acabar amb la seva clienta i li va preguntar a la Ifemelu de quin color volia els postissos.

—Color número quatre.

—No bon color —va dir l'Aisha, immediatament.

—És el que em poso.

—Sembla brut. No vols color número u?

—El número u és tan negre que sembla fals —va dir la Ifemelu, i es va desfer el mocador dels cabells—. De vegades em poso el número dos, però el quatre s'assembla més al meu color natural.

L'Aisha es va arronsar d'espatlles, com si no fos problema seu que la clienta tingués mal gust. Va obrir un armari, en va treure dos paquets de postissos i va comprovar que fossin del mateix color. Va tocar-li els cabells a la Ifemelu.

—Per què tu no allisador?

—M'agraden els meus cabells com Déu me'ls ha donat.

—Però com pentines? Costa pentinar —va dir l'Aisha.

La Ifemelu havia dut la pinta de casa. Es va pentinar suauement els cabells, densos, suaus i molt cargolats, fins que li van emmarcar el cap com un halo.

—Si els hidrates bé no costen de pentinar —va dir, deixant caure el to persuasiu i proselitista que feia servir quan intentava convèncer altres dones negres de les virtuts de dur els cabells naturals.

L'Aisha va esbufegar; estava clar que no entenia per què algú preferiria patir i pentinar-se els cabells naturals, en comptes

d'allisar-los i llestos. Va separar els cabells de la Ifemelu, va agafar un ble postís de la pila de sobre la taula i amb molta manya va començar a fer un twist.

—Massa fort —va dir la Ifemelu—. No me'ls facis tan forts. Com que l'Aisha va continuar fent fins al final, la Ifemelu va pensar que potser no l'havia entesa, així que es va tocar la trena adolorida i va dir—: Fort, fort.

L'Aisha li va apartar la mà.

—No, no. Deixa. Bé.

—Massa fort! —va dir la Ifemelu—. Si us plau, afluixa'l.

La Mariama se les mirava. Va deixar anar una tirallonga en francès.

L'Aisha va afluixar el twist.

—Perdona, perdona —va dir la Mariama—. No t'entén gaire.

Però la Ifemelu li veia a la cara que l'Aisha l'entenia perfectament. Simplement, l'Aisha era una dona de mercats de carrer, immune a les cortesies cosmètiques de l'atenció al client americana. La Ifemelu se la va imaginar treballant en un mercat a Dakar, com les trenadores de Lagos que es mocaven i s'eixugaven les mans al mocador dels cabells, tibaven amb força els caps de les clientes per col·locar-los millor, es queixaven que tenien els cabells massa densos o massa durs o massa curts, cridaven a les dones que passaven, i tot això mentre xerraven massa fort i trenaven massa fort.

—Coneixes? —va preguntar l'Aisha, mirant a la pantalla.

—Què?

L'Aisha ho va repetir i va assenyalar l'actriu de la pantalla.

—No —va dir la Ifemelu.

—Però ets nigeriana.

—Sí, però no la conec.

L'Aisha va assenyalar la pila de DVD que hi havia a sobre la taula.

—Abans molt de vudú. Dolent. Ara pel·lícules de Nigèria molt bé. Casa gran i maca!

A la Ifemelu no li agradaven gens les pel·lícules de Nollywood, exagerades i histriòniques, i amb arguments improbables, però va fer que sí amb el cap perquè sentir «Nigèria» i «molt bé» a la mateixa frase era un luxe, encara que vingués d'aquesta senegalesa, i va decidir agafar-s'ho com a un bon auguri de la tornada a casa.

Tothom a qui havia dit que se'n tornava semblava que s'havia sorprès, com volent una explicació, i quan deia que se'n tornava perquè volia, se'ls arrugaven els fronts, estranyats.

—Tanques el blog i et vens el pis per tornar-te'n a Lagos i treballar per una revista que no et paga gaire bé —li va dir la tia Uju, i ho va repetir, perquè la Ifemelu veiés que era profundament estúpid. L'única que havia fet com si fos normal que tornés havia sigut la seva amiga Ranyinudo—. Ara Lagos és ple de gent que ha tornat d'Amèrica, així que val més que tornis i t'hi afegeixis. Els veus cada dia amb l'ampolla d'aigua a sobre com si s'haguessin de morir si no beguessin aigua a cada minut —havia dit la Ranyinudo. Amb la Ranyinudo havien continuat en contacte tots aquells anys. Al principi, s'escrivien cartes de tant en tant, però així que van obrir els cibercafès, es van estendre els mòbils i va esclatar Facebook, van començar a xerrar més sovint. Havia sigut la Ranyinudo qui li havia dit, uns anys abans, que l'Obinze es casava—. I ara té pasta gansa. Mira el que t'has perdut! —havia dit la Ranyinudo.

La Ifemelu havia fingit indiferència a la notícia. Al cap i a la fi, havia deixat de parlar amb l'Obinze, i havia passat molt de temps, i ara encetava una relació amb en Blaine, i començava la vida compartida amb alegria. Però quan va penjar, va pensar moltíssim en l'Obinze. Imaginar-se'l al casament li deixava una sensació com de pena, com de pena difosa. Però se n'alegrava per ell, es deia, i per demostrar-se a si mateixa que se n'alegrava per ell, va decidir escriure-li. No estava segura de si encara feia servir l'adreça d'abans i va enviar el mail mig esperant que no hi respongués,

però sí que hi va respondre. Ella no li va tornar a escriure, perquè llavors ja havia reconegut que tenia una llumeta menuda que encara brillava. Era millor deixar les coses com estaven. El desembre anterior, quan la Ranyinudo li havia dit que se l'havia trobat al centre comercial de Palms, amb la filla de braç (i la Ifemelu encara no se sabia imaginar aquell centre comercial modern, nou, en expansió, a Lagos; l'única cosa que li venia al cap quan intentava imaginar-se'l era el Mega Plaza estret que recordava), la Ifemelu havia notat una punxada amb tots els canvis que hi havia hagut a la seva vida («Que net que anava, que maca que era la nena», havia dit la Ranyinudo).

—Ara pel·lícules de Nigèria molt bé —va repetir l'Aisha.

—Sí —va dir la Ifemelu amb entusiasme. En això s'havia convertit, en una que buscava senyals. Les pel·lícules de Nigèria estaven molt bé, així que tornar a casa estaria molt bé.

—Ets ioruba a Nigèria —va dir l'Aisha.

—No, soc igbo.

—Tu igbo? —Per primera vegada a l'Aisha li va aparèixer un somriure a la cara, un somriure que ensenyava tant les dents blanques i petites com les genives fosques—. Pensava que tu ioruba perquè cabells foscos i igbo, clars. Tinc dos homes igbo. Molt bons. Els homes igbo cuiden dones molt bé.

L'Aisha gairebé xiuxiuejava, en to d'insinuació sexual i, al mirall, les tasques descolorides dels braços i el coll es van tornar nafres espantoses. La Ifemelu es va imaginar que algunes explotaven i regalimaven, altres es pelaven. Va apartar la mirada.

—Els homes igbo cuiden dones molt bé —va repetir l'Aisha—. Vull casar. M'estimen però diuen família vol dona igbo. Perquè igbo sempre casa igbo.

La Ifemelu es va empassar les ganes de riure.

—Et vols casar amb tots dos?

—No. —L'Aisha va fer un gest d'impaciència—. Vull casar un. Però és veritat? Igbo sempre casa igbo?

—Els igbo es casen amb gent de tota mena. El marit de la meva cosina és ioruba. La dona del meu tiet és escocesa.

L'Aisha va parar un moment de trenar i es va mirar la Ifemelu al mirall, com si estigués decidint si creure-se-la o no.

—La meva germana diu que veritat. Igbo casa sempre igbo —va dir.

—Com ho sap, la teva germana?

—Coneix gent igbo a Àfrica. Ven roba.

—On és?

—Àfrica.

—On? Al Senegal?

—Benín.

—Per què dius Àfrica en comptes de dir el país a què et refereixes? —va preguntar la Ifemelu.

L'Aisha va cloquejar.

—No coneixes Amèrica. Dius Senegal i americans diuen «on és»? Meva amiga de Burkina Faso pregunten «teu país a Amèrica Llatina?». —L'Aisha va tornar a posar-se a trenar amb un somriure murri a la cara, i llavors va preguntar, com si la Ifemelu no pogués tenir ni idea de com es feien les coses aquí—: Quant de temps tu a Amèrica?

La Ifemelu va decidir que no li agradava gens, l'Aisha. Ara volia tallar la conversa, de manera que diguessin només el que calgués durant les sis hores que trigaria a trenar-li els cabells, així que va fer veure que no l'havia sentida i va treure el telèfon. En Dike encara no li havia respost. Sempre responia al cap de pocs minuts, o potser encara estava entrenant, o amb els amics, o mirant algun vídeo absurd a YouTube. Li va trucar i li va deixar un missatge, aixecant la veu, xerrant pels descosits sobre l'entrenament de bàsquet i si a Massachusetts hi feia tanta calor i si era avui que portava la Page a veure la pel·lícula. Llavors va tenir un atac d'imprudència, li va redactar un mail a l'Obinze i, sense permetre's rellegir-lo, el va enviar. Li va escriure que tornava a Ni-

gèria i que, tot i que hi tenia una feina esperant-la, tot i que el seu cotxe ja era en un vaixell amb destinació a Lagos, de cop se li feia veritat per primer cop. *No fa gaire he decidit tornar a Nigèria.*

L'Aisha no es va desanimar. Quan la Ifemelu va aixecar els ulls del telèfon, l'Aisha li va preguntar un altre cop:

—Quant de temps tu a Amèrica?

La Ifemelu va trigar a tornar a ficar el mòbil a la bossa. Feia anys li havien preguntat el mateix, al casament d'una amiga de la tieta Uju, i havia dit que feia dos anys, que era veritat, però la cara de befa de la nigeriana li havia fet veure que, per guanyar-se el premi que els nigerians et prenguin seriosament a Amèrica, els africans, de fet, els immigrants a Amèrica, et calien més anys. Sis anys, havia començat a dir quan només en duia tres i mig. Vuit anys, deia quan en feia cinc. Ara que ja en duia tretze, li semblava innecessari mentir, però va mentir igualment.

—Fa quinze anys —va dir.

—Quinze? Fa molt. —A l'Aisha se li va escapar un respecte tot nou dels ulls—. Vius aquí, a Trenton?

—Visc a Princeton.

—Princeton. —L'Aisha va fer una pausa—. Tu estudiant?

—Acabo d'acabar una beca de recerca —va dir, sabent que l'Aisha no entendria el que era una beca de recerca, i en aquest moment estrany en què l'Aisha va semblar intimidada, la Ifemelu va sentir un plaer pervers. Sí, Princeton. Sí, el lloc que l'Aisha només podia imaginar-se, el lloc on no hi hauria mai cartells que diguessin REEMBORSAMENT RÀPID D'IMPOSTOS; a la gent de Princeton no li calia—. Però me'n torno a Nigèria —va afegir la Ifemelu, que de cop tenia remordiments.

—Jo setmana vinent. A veure la família.

—No, jo me n'hi torno. A viure a Nigèria.

—Per què?

—Què vols dir, per què? Per què no?

—Millor enviar diners. O el teu pare peix gros? Tens bons padrins?

—Hi he trobat feina —va dir.

—Vius a Amèrica quinze anys i tornes a treballar? —L'Aisha va somriure amb suficiència—. Pots quedar?

L'Aisha li recordava el que li havia dit la tieta Uju quan finalment havia acceptat que la Ifemelu ho deia seriosament, que se'n tornava: «Ja ho podràs portar bé?», i la idea que d'alguna manera Amèrica l'havia canviada per sempre li havia fet sortir espines a la pell. Als seus pares també els semblava que potser no ho «portaria bé», a Nigèria.

—Com a mínim ara tens la nacionalitat nord-americana, sempre hi pots tornar —li havia dit el seu pare.

Tots dos li havien demanat si en Blaine vindria amb ella, una pregunta carregada d'esperança. Li feia gràcia que ara li preguntessin tant per en Blaine, tenint en compte que els havia costat acceptar la idea que tingués un nòvio negre americà. Els va imaginar fent plans per a la boda en secret; la seva mare pensaria en el càtering i els colors, i el seu pare pensaria en un amic distingit a qui pogués demanar que fes de padrí. No els volia aixafar l'esperança, perquè li costava ben poc mantenir-la, i això els feia feliços, així que li va dir al seu pare:

—Hem decidit que vindré jo primer, i després, al cap d'unes setmanes, vindrà en Blaine.

—Fantàstic —havia dit el seu pare, i ella no va dir res més perquè era millor que les coses quedessin així, fantàstiques.

L'Aisha li va tibar una mica massa els cabells.

—Quinze anys a Amèrica molt de temps —va dir l'Aisha, com si hi hagués estat pensant—. Tens nòvio? Cases?

—També torno a Nigèria per veure el meu company —va dir la Ifemelu, i es va sorprendre a ella mateixa. *El meu company*. Que fàcil que era mentir als desconeguts, crear-hi les versions de les nostres vides que ens hem imaginat.

—Ah! Molt bé —va dir l'Aisha, emocionada; la Ifemelu li havia donat una raó comprensible per tornar-se'n—. Casaràs?

—Potser. Ja veurem.

—Oh! —L'Aisha va parar de trenar i la va mirar pel mirall, amb una mirada morta, i la Ifemelu va témer, per un moment, que la dona fos endevina i sabés que mentia.

—Vull que veus els meus homes. Els hi truco. Venen i els veus. Primer truco Chijioke. Treballa taxista. Després Emeka. Treballa seguretat. Els veus.

—No cal que els truquis només perquè els conegui.

—No. Els hi truco. Els dius que igbo pot casar no igbo. T'escolten.

—No, de veritat. No puc.

L'Aisha continuava parlant com si no l'hagués sentida.

—Els dius. T'escolten perquè ets seva germana igbo. Qualsevol està bé. Vull casar.

La Ifemelu es va mirar l'Aisha, una dona senegalesa menuda i amb una cara normal, amb la pell feta de pedaços, que tenia dos nòvios igbo, per increïble que semblés, i que ara insistia que la Ifemelu els conegués i els demanés que s'hi casessin. Hauria sigut un bon post per al blog: «Un cas peculiar de negra no americana, o com les dificultats de la vida d'immigrant et poden portar a fer coses de boja».